

Stručni rad

POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE

Špela Košir

Osnovna škola Fran Roš, Slovenija

Sažetak

Pojam poticajnog okruženja za učenje složena je materija koja obuhvaća mnoge čimbenike, poput kvalitetnih međuljudskih odnosa, primjerene školske klime, sigurnosti, inovativnih pristupa učenju i s tim u vezi odgovarajućeg uređenja učionice, odgovarajuće školske klime i , u posljednjem razdoblju pandemije, i digitalno opismenjavanje svih sudionika u obrazovnom procesu. I, naravno, škola kao mjesto socijalizacije, kreativnosti i suradnje je ta koja mora brinuti o djetetovom kognitivnom, socijalnom, emocionalnom i tjelesnom razvoju. A to čini stvaranjem fizički i psihički sigurnog i stimulativnog okruženja koje sadrži i nudi razne razvojno prikladne materijale, zadatke i mogućnosti učenja. Učiteljica potiče dječje učenje kroz samostalno istraživanje, grupno istraživanje, igru, pristup različitim resursima te interakciju s drugom djecom i odraslima. Na taj način dijete razvija kritičko i kreativno mišljenje koje je ključ uspješnog suvremenog čovjeka.

Ključne riječi : kvalitetni međuljudski odnosi, školska klima, inovativni pristupi učenju, inovativna učionica

1. Uvod

Obrazovni proces mora razvijati osjećaj uključenosti i prihvaćanja svih koji u njemu sudjeluju. Riječ je o učenicima, učiteljima i roditeljima te ostalim stručnim kolegama. Takvo okruženje za učenje omogućuje osjećaj sigurnosti, razvoj zdrave slike o sebi i dobrobiti, što je temelj predanosti učenju. Osjećaj uključenosti ključan je za doživljavanje povoljne klime.

2. Središnji dio

Učenici koji imaju kvalitetna prijateljstva u razredu posljedično pozitivnije doživljavaju školu i pozitivnije se ponašaju u školi. Za one koje vršnjaci, umjesto prihvaćanja, odbacuju, možemo očekivati izostajanje s nastave, ponavljanje i probleme s prilagodbom na prijelazu iz osnovne u srednju školu. Samopoštovanje učenika bolje je u onim razredima gdje učenici percipiraju veću podršku učitelja, gdje postoji više društvenih kontakata i uključenosti među njima. Istraživanje u slovenskim školama pokazalo je da pozitivni odnosi među vršnjacima utječu na dobrobit učenika u školi, na njihovo veće samopoštovanje, pozitivno vrednovanje prosocijalnih oblika ponašanja i bolja akademska postignuća. Stoga je učenicima potrebna emocionalna povezanost sa školom kako bi bili u potpunosti angažirani [1] [5] [6]. Jedna od metoda za razvoj boljih međuljudskih odnosa je medijacija.

„Na temelju proučavane teorije učenja i analize istraživanja, smatram da postoji naklonost i povjerenje prema medijaciji kao procesu koji ima odgojno-obrazovni učinak te je stoga ima smisla koristiti je u školskom sustavu. Na temelju analize rezultata mog istraživanja, smatram da bi bilo važno dati priliku medijaciji kao metodi rješavanja sporova i sukoba u školskom okruženju. U većini slučajeva sukobi se uspješno riješe medijacijom, a ishodom su zadovoljne obje sukobljene strane. Uz pomoć medijacije učenici stječu i važne životne vještine temeljene na aktivnom učenju, kao što su komunikacija, pronalaženje i vrednovanje rješenja, prihvaćanje odgovornosti za vlastite odluke, život s drugačije mislećima itd. Uvođenje medijacije kao metode rješavanja sporova u školski sustav čini mi se prikladnim, jer time učenike, uz pomoć žive transakcije i konačno transformacije, učimo kako da međusobne sporove rješavaju mirnim putem umjesto nasilnim putem; medijacijom učenici uče vrline kao što su ispričavanje, priznanje pogreške suparniku, aktivnim učenjem, te ih internaliziramo, usađujemo im želju za oprostom i prijateljstvom. U konačnici, po mom mišljenju, medijacija je prikladna za školsko okruženje jer povećava samopoštovanje učenika, osnažuje učenike i doprinosi njihovom osobnom razvoju. S druge strane, medijacija kao način rješavanja sporova među učenicima pomaže i nastavnicima, koji time imaju manje posla s odgojnim zadacima, a samim time se poboljšava školska klima i ravnoteža između autonomije mladih i kontrole nad njima. Medijacija ublažava protivljenje studenata i uvodi strukturu unutar koje studenti mogu slobodno donositi odluke. Sve navedeno pokazuje da ima smisla koristiti medijaciju u školskom okruženju“ .

Odgovarajuća školska kultura i klima ključni su za postizanje promjena u školi. Istraživanje je pokazalo da je "klima otvorene škole" povezana s povjerenjem; zbog takve klime učitelji više vjeruju ravnatelju i kolegama. Ravnatelji u školama s klimom koja omogućuje otvorenu komunikaciju stvaraju jači osjećaj pripadnosti školi odn. identifikacija sa školom, kao i uključenost u školski život, veća je nego u „zatvorenoj klimi“. Kao rezultat toga, povoljna klima može omogućiti transformaciju škole u zajednicu koja uči, što znači izgradnju poticajnog okruženja za učenje koje karakterizira međusobno poštovanje i povjerenje kako za učenike tako i za nastavnike. Za postizanje takvog okruženja u školi odgovorni su svi, unatoč odlučujućoj ulozi

ravnatelja. Promjene u školi, koje na pr. Zanemaruju univerzalne potrebe nastavnika, često su osuđeni na neuspjeh [6]. Isto vrijedi i za potrebe roditelja i učenika.

Maslowu (1943.) sigurnost (fizička, emocionalna, socijalna) jedna je od temeljnih potreba u hijerarhiji, čije zadovoljenje omogućuje realizaciju viših potreba. U školama ili u vrtićima se između ostalog odnosi na: razumijevanje uputa odn onoga što se od nas očekuje, s predvidljivošću postupaka, s osnovnom strukturom i redom, s povjerenjem i komunikacijom s poštovanjem te s osjećajem da će učitelj zaštititi učenike u slučaju sukoba. U tu svrhu kultura treba uključivati takve norme, vrijednosti i očekivanja koja osiguravaju fizički, kognitivno, emocionalno i socijalno sigurno okruženje za učenje. Fizičko stanje škole i školsko razumijevanje očekivanog ponašanja učenicima i osoblju osiguravaju sigurno, uredno okruženje koje ih podržava. Dobri međusobni odnosi i povjerenje među učiteljima temelj su psihičke sigurnosti i stabilnosti. Kada su u pitanju sigurnosni izazovi, djelujemo preventivno i s nultom stopom tolerancije prema nasilju. U slučajevima nasilja reagiramo ranim odgovorom. Okruženje u kojem živimo se mijenja. U prošlosti smo u školama cijenili i ocjenjivali uglavnom pamćenje informacija. Danas je, međutim, pristup informacijama iznimno jednostavan. Stoga je kod učenika potrebno razvijati kritičko mišljenje i kreativno mišljenje. Uz kritičko razmišljanje učenici će moći lakše birati informacije, a uz kreativno razmišljanje koristit će ih za generiranje novih ideja. U takvoj aktivnosti učenici će biti visoko motivirani i znanje će im ostati do kraja života, a ne samo do provjere znanja.

Stoga je u škole potrebno uvesti nove pristupe učenju koji će dati mogućnost razvoja navedenih vještina. I to kod svih učenika, ne samo kod darovitih.

Uređenje učionice igra važnu ulogu u poticanju učenika na samostalno istraživanje ili rješavanje problema u grupama. Stoga je dobro da se pažljivo planira. Trebao bi imati kutak u koji se učenik može povući u samostalno razmišljanje, prostor namijenjen radu u malim grupama i prostor u kojem cijela grupa učenika može sjediti u krugu i npr. sažima ključne riječi novog gradiva za učenje. " Stvaranje kvalitetnog prostora i arhitekture za djecu jedna je od najvažnijih i najodgovornijih zadaća arhitekture, jer svojom otvorenošću, pronicljivošću i osjetljivošću već u ranoj dobi ugrađuju doživljaj prostora u svoje pamćenje i osobnost" (Mojca Gregorski 2021).

Također je važno da su učenici uključeni u uređenje učionice. Da sami kažu gdje će biti napisani direktori, gdje će biti okačen školski kalendar, gdje će biti okačeni tjedni ciljevi učenja, kriteriji uspješnosti itd.

Zbog pandemije i s njom povezanog učenja na daljinu produbila se digitalna pismenost nastavnika i učenika, a korištenje inovativni oblici poučavanja i učenja podržani ICT-om. „IKT i e-materijale ima smisla koristiti i kada nastavnik detektira probleme u nastavi, bilo zbog zastarjelih udžbenika ili nemotiviranih učenika – problema s učenjem. Uvođenjem ICT-a i e-materijala povećavamo motivaciju učenika, privlačimo veću pozornost učenika. U procesu učenja učenici postaju aktivniji, a nastavnici imaju veću kontrolu nad njim. Glavna prednost e-materijala je što uključuju interaktivne i multimedijske elemente. Učenicima su dostupni različiti izvori informacija, materijali za učenje koje nastavnik unaprijed pripremi, npr. na računalu i internetu. u online učionici ili na namjenskim školskim web stranicama. Uvođenjem IKT-a i e-materijala značajno se povećava pristup učenika znanju. Na taj se način i učitelji educiraju i lakše ostaju konkurentni na tržištu rada. Poznavanje ICT-a omogućuje nastavniku izradu kvalitetnih e-materijala i pomagala za učenje pomoću računala. Smanjuje se vrijeme potrebno za administraciju (npr. sati pripreme nastave za nastavu). Korištenjem ICT-a i e-materijala pomažemo i u poboljšanju informacijske pismenosti učenika. Već danas smo gotovo svi profesionalno ovisni o korištenju ICT-a. Ovo posljednje sve je prisutnije i u

kućanskim poslovima. Suvremeno učenje zahtijeva korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u svim fazama obrazovnog procesa. Korištenje e-materijala u nastavi predstavlja samo segment korištenja IKT-a u procesu. Osnovna svrha korištenja e- materijala u nastavi je motivirati učenike za učenje i rad u nastavi. Pomoću e-materijala učenicima možemo pružiti znanje na drugačiji način. Potrošnja e-materijala mora biti usmjerena prvenstveno kao dodatni obrazovni resurs u obrazovnom procesu. Prednost e-materijala je u individualizaciji nastave. Takav pristup omogućuje učenicima drugačiju aktivnost učenja koju nastavnik može prilagoditi potrebama učenika“ [8].

3. Zaključak

Škola , kao mjesto socijalizacije, kreativnosti i suradnje, je ta koja se mora brinuti o djetetovom kognitivnom, socijalnom, emocionalnom i tjelesnom razvoju. A to čini stvaranjem fizički i psihički sigurnog i stimulativnog okruženja koje sadrži i nudi razne razvojno prikladne materijale, zadatke i mogućnosti učenja.

4.Literatura:

- [1.]Košir, K. 2013. Socijalni odnosi u školi. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru i Subkulturni azil.
- [2.]Košir, K. 2018. „Učitelj kao značajni drugi i suorganizator vršnjačkog konteksta: kako bezuvjetno prihvatiti i ne izgorjeti.“ Pedagogija i obrazovanje 49 (3-4): 4-9.
- [3.]Kranjc t., Drolc A., Nose Pogačnik Š., Pevec M., Slivar M, Uranjek J., Weilguny a. M., Škola ravnatelja (2019). Dostupno u:
http://solazaravnatelje.si/ISBN/978_961_-6989_-31_-2.pdf
- [4.]Japelj Pavešič , B., K. Svetlik i A. Kozina. 2012. Poznavanje matematike i prirodnih znanosti među učenicima osnovnih škola u Sloveniji i svijetu: rezultati istraživanja TIMSS 2011. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- [5.]Peklaj C., Pečjak S. (2015). Psihosocijalni odnosi u školi. Znanstvena izdavačka kuća Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani, Ljubljana.
- [6.]Rupar, B. 2003a. Školska klima i kultura. U Uloga škole u smanjenju nasilja: priručnik za učitelje, savjetnike i ravnatelje, ur. M. Turk Škraba, 16–
- [7.]Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [8.]Rebernak B., osobna web stranica nastavnika (on-line), citirano siječanj 2008. Dostupno na: <http://www2.arnes.si/~breber1/zg/>
- [9.]Uz znanstveno savjetovanje Liderstvo u obrazovanju i implementacija inovativnih okruženja za učenje kao izazov za vrtiće, škole i obrazovni sustav (2016.). Dostupno u:
http://solazaravnatelje.si/wpcontent/uploads/2012/03/BROSURA_Udejanje_POPRAVKI_03_05_2016_CIP.pdf